

IZJAVA SVEDOKA – RUKEJA, IBRO, SUAD, SULEJMAN I ELVIR DIKONJA

Izjava porodice Dikonja data je Fondu za humanitarno pravo (FHP) 17. marta 1993. godine u izbegličkom kampu Kirklareli, Turska.

Istraživač: Filip Švarn

Opis svedočenja porodice Dikonja:

Ibro i Rukeja Dikonja, njihova tri sina i ćerka živeli su u naselju Donje Polje u Foči. Kada su srpske snage ušle u naselje, 26. ili 27. aprila 1992. godine, sklonili su se u podrum braće Kovač u kojem se krilo 18 Muslimana i sedmoro Srba. Nakon dva dana, pošto su čuli da dolaze „Arkanovci“, neki od njih su krenuli prema bolnici. Dvojicu Bošnjaka su usput uhapsili lokalni srpski vojnici i sproveli u Kazneno-popravni dom Foča (KP dom). U grupi od stotinak Bošnjaka i Srba, Ibro, Rukeja i deca uputili su se prema centru grada. Dobrovoljci iz Srbije i Crne Gore (Srpska grada), sve su smestili u hotel „Zelengora“. Izmešali su se u sobama, da ne bi bilo sobe u kojoj su samo Bošnjaci. Posle dva dana, dobrovoljci su im rekli da mogu da se vrate u Donje Polje. Kuća im je bila spaljena, pa su Ibro, Rukeja i deca spavali kod rođaka Vejsila Delića, a preko dana boravili kod drugog rođaka Bećira Dikonje. Dana 7. juna, srpski vojnik Novica Tripković, u pijanom stanju i sa bejzbol palicom, ušao je u kuću sedamdesetpetogodišnje komšinice Bošnjakinje koja je živela sama. Posle njegovog odlaska, pronašli su je mrtvu, a po odeći su zaključili su da je bila silovana. Tripkovića su prijavili policiji koja je došla na uviđaj, ali ništa nije preduzela. Novica Tripković se ponovo pojavio 24. juna, i tada je ubio Vejsila Delića. Rukeja je otišla u SUP da traži dozvolu za iseljenje, ali je pobjegla kada ju je službenik pitao „kako to da suprug i sinovi nisu u KP domu“. Ponovo su ih primila braća Kovač. Od srpskih vojnika ih je branio i komšija Branko Blagojević. Porodica Dikonja je 13. avgusta 1992. godine napustila Foču, sa dozvolama Međunarodnog komiteta Crvenog krsta (MKCK). Sledećeg dana i poslednji Bošnjaci su u organizovanom konvoju napustili Foču.

Izjava

Ime i prezime: Rukeja Dikonja (majka)

Ime oca: Smail

Godina rođenja: 1951

Zanimanje: domaćica

Ime i prezime: Ibro Dikonja (otac)

Ime oca: Sulejman

Godina rođenja: 1940

Zanimanje: radnik

Ime i prezime: Suad Dikonja (sin)

Ime oca: Ibro

Godina rođenja 1970

Zanimanje: radnik

Ime i prezime: Sulejman Dikonja (sin)

Ime oca: Ibro

Godina rođenja: 1972

Zanimanje: radnik

Ime i prezime: Elvir Dikonja (sin)

Ime oca: Ibro

Godina rođenja: 1974

Zanimanje: učenik

Ime i prezime: Senada Dikonja (kćer)

Ime oca: Ibro

Godina rođenja: 1983

Zanimanje: učenica

Adresa: Donje Polje, Foča

RUKEJA: Prije izbijanja rata u Foči bilo je napeto. Često bi po noći odjekivali pucnji. I Srbi i Muslimani su držali straže - bar u dijelu grada gdje sam ja stanovala. Granate, ispaljene s okolnih brda, počele su padati po Foči 8. aprila 1992. Čitav taj i sledeći niz dana proveli smo krijući se po podrumima. Muslimani, uglavnom bogatiji, već su napuštali grad. Mi ostali - nismo imali gdje ići. Stariji sinovi, SULEJMAN i SUAD, kao i još jedan dio muškaraca Muslimana, natjerani su da uzmu oružje. Natjerani su od strane Muslimana koji su se predstavljali kao štab naše vojske, a zapravo su u svemu gledali samo svoju ličnu korist.

SUAD: To je bilo oko 20. aprila kad su SULEJMANU i meni uvaljene neke stare tandžare (puške). Nitko nije komandovao i sve je bilo potpuno neorganizirano. Nismo ispalili niti jedan metak - samo smo se krili po kućama i podrumima.

RUKEJA: Muslimani su se na Donjem Polju predali 26. ili 27. aprila. Sinovi mi već tri dana nisu dolazili u podrum i te večeri krenem da ih tražim. No kad sam ih našla, Srbi već sve bili zauzeli tako da se nije moglo ni pomišljati na napuštanje grada. Sutra ujutro, dakle, 26. ili 27. aprila, nisam sigurna, srpska vojska i četnici (uglavnom svi iz Foče) išli su po Donjem Polju, tražili Muslimane i palili im kuće. U podrumu gdje smo se krili, bili su sljedeći ljudi:

ŠEĆA ČERIMOVIĆ

AZIZ SERBUBALO

NEDIB KRKALIĆ (sin)

RASIM KRKALIĆ (otac)

SALE ČAUŠEVIĆ

IZO ČAUŠEVIĆ

Hafa ČAUŠEVIĆ (nepokretna)

VEJSIL DELIĆ

DAMIR DELIĆ

i naša porodica DIKONJA

IBRO: Kad su opkolili podrum u kome smo se nalazili počnu vikati:

- Predajte se, ustaše, nećemo vam ništa!

Preplašimo se - nitko ne zna što da se radi. Međutim, uđe NEDO KOVAČ u čijem smo podrumu bili i kaže:

- Morate izići da vas vide. Sve će biti u redu.

Iziđemo, postroje nas i počnu psovati Srbe (mislili su na braću KOVAČ - NEDU, RATKA, STOJANA i RADOMIRA, te njihovu majku MILKU i žene JELU, DANU i MARINU) što čuvaju Muslimane. Potom naprave pretres svih osoba. Prijetili su i puškama. Njihov komandir (ne poznam ga, ali mislim da je iz Foče) kaže:

- Vraćajte se svi u podrum! Ako tko bude od Muslimana pucao na nas, pobićemo vas sve do jednog. Iz podruma ne smijete izlaziti!

Ponovo uđemo u podrum - nas 18 Muslimana i 7 Srba.

Prođe sat vremena, četnici se opet vrate. Komandir nam se obrati:

- Bježite kud god znate, idu Arkanovci - sve će vas poklati.

ŠEĆA ČERIMOVIĆ, RASIM KRKALIĆ, ĐENAN KARABEGOVIĆ i AZIZ SIRBUBALO krenu za bolnicu. No, stigao je samo ŠEĆA, a RASIM i AZIZA su putem uhvaćeni i ovedeni u KP DOM.

RUKEJA: Mi ostali krenemo prema neboderu. Stignemo i zateknemo oko stotinjak Srba i Muslimana koji su nam skuhalo čaj i tu provedemo sat vremena.

- Ljudi - kaže jedan Srbin - ovdje ne smijemo više ostati. Hajmo prema centru grada.

Krenemo. Stotinjak Srba i Muslimana. Idemo i stignemo do Doma JNA. Tu nas zaustave dobrovoljci iz Crne Gore i Srbije. Pitaju da li ima Muslimana.

- Ima - odgovorimo.

- Razdvojte se - naređuju.

- Nećemo se razdvajati!

I nisu nas razdvojili. Nakon što su nas pretresli, sprovedu, sve skupa, u hotel "FOČA".

IBRO: Razmjestite nas po sobama. Srbi koji su bili s nama, rasporede se tako da nije bilo ni jedne sobe sa samim Muslimanima. Gledamo kroz prozor grad kako gori. Kad se smračilo, dobrovoljci su nam donjeli svijeće. Predhodno su podjelili hranu, cigarete i sokove. U hotelu "Foča" provedemo dva dana. Treći dan dođe jedan od njihovih komandira i kaže:

- Hajte u Donje Polje ako imate gdje!

Odemo i navratimo kod braće KOVAČ (sva četiri brata su živjela u velikoj kući). Njihova majka MILKA, kad nas je vidjela, počne zapomagati:

- Tražili su vas "Arkanovci" i komšije da vas pobiju!

Preplašimo se i odlučimo krenuti za USTIKOLINU. Nismo pošli pošto su na mostu bili četnici tako da se nije moglo preći, a u međuvremenu, zauzeta je i USTIKOLINA.

RUKEJA: Kuća nam je izgorila! Nismo imali gdje stnovati, pa smo se smjestili kod zaove HASNIJE i tetka VEJISLA DELIĆA. Tačnije, spavali smo kod njega, a preko dana boravili u susjednoj kući amidže BEĆIRA DIKONJE.

SUAD: 30. aprila je došla iz bolnice A1. Tamo je bila smještena jer je bila ranjena za vrijeme borbi. Pričala nam je da ju je NOVICA TRIPKOVIĆ maltretirao prvih dana kad se vratila kući. Nije rekla da li ju je silovao, ali ja pretpostavljam da jeste, pošto je jednu noć prenoćio u njenoj kući. Kasnije se vraćao s namjerom da je siluje, no A1 bi svaki put uspjela pobjeći.

SULEJMAN: NOVICA TRIPKOVIĆ, pijan kao zvjer, 7. juna dođe kod NEĐE KOVAČA naoružan i s bejzbol palicom - sve sam gledao kroz prozor. Počnu se svađati. Na odlasku TRIPKOVIĆ dovikne KOVAČU:

- Kad ih budem tukao, nemoj se mješati jer ćeš najebati!

Gledam kako TRIPKOVIĆ ide sokakom. Uđe u kuću [XXXXXXXXXX] stare 75 godina. Ona je cijeli život provela sama - nije se udavala. Nisam vidio kad je izišao, ali su komšije nakon nekog vremena pronašle [XXXXXXXXXX] mrtvu i silovanu (suknja joj je bila zadignuta i bila je napola gola). Došla je milicija i napravila uviđaj. Iako su i Srbi i Muslimani rekli da ju je ubio NOVICA TRIPKOVIĆ, milicija nije ništa poduzela. Rekli su da oni to znaju i otišli.

SUAD: Slično je bilo i sa A1. Jednom je TRIPKOVIĆ upao kod nje i zatekao je za večerom. Izgazio je nogom pitu i krenuo prema A1. Ona je uspjela zgrabiti čeličnu mašicu (žarač), odgurnuti ga njom i pobjeći. Nakon toga više nije smjela odlaziti kući, nego je spavala s nama kod VEJSILA. Potom je sve prijavila miliciji. Milicioneri su joj rekli da se čuva. Prema TRIPKOVIĆU nisu ništa poduzeli.

SULEJMAN: Tetak VEJSIL, pedesetogodišnjak, bio je 8. juna kod amidže BEĆIRA DIKONJE. Kad je krenuo kući, sretne ga dvadesetpetogodišnji ZDRAVKO MATOVIĆ. MATOVIĆ je bio uniformiran i naoružan.

- Što to držiš u rukama - izdere se MATOVIĆ.

VEJSIL, koji je koračao s rukama iz leđa, ispruži ih i pokaže prazne šake.

- Ništa - kaže.

- Što ti je to u džepu?

- Mali tranzistor da mogu slušati vijesti.

Čim je VEJSIL to rekao, MATOVIĆ ga udari šakom u stomak.

- Što nam to radite - reče tetak previjajući se.

- Silujemo, koljemo i ubijemo ustaše - odgovori MATOVIĆ i ode.

Sve ovo smo gledali iz VEJSILOVE avlije.

ELVIR: Nekoliko dana nakon tog događaja, stajao sam sa vršnjacima Srbima. Padala je kišica.

- Bježi - kažu mi jednom trenutku - ide MATOVIĆ.

Počnem bježati.

- Zaustavite tog malog - čujem iza sebe - svašta bi moglo biti!

Stanem. Pridem Matoviću. Trinaestogodišnji ŽIKA je imao lisice u rukama. MATOVIĆ mu ih uzme i stavi meni na ruke. Krvnički stegne - sedam dana sam imao ožiljke.

- Gdje ti je babo sakrio pušku - pita.

- Moj babo nema puške - kažem.

- Gdje ti je komšija VEHBIIJA sakrio pušku?

- Otkud znam.

- Gdje ti je komšija ESAD PECA?

- Ne znam.

MATOVIĆ tada izvadi nož.

- Ma što ne znaš - prodere se.

- Ne znam, nisam kriv - počnem plakati.

- Ako ga takneš, mrtav si - začujem i ugledam komšiju OBRADA (ne znam kako se preziva - radio kao šumar) kako drži pištolj 6.35 mm - Odveži mu lisice.

MATOVIĆ mi skine lisice, ja pobjegnem, a njih dvojica se ostanu prepirati.

SULEJMAN: Bilo je mirno do 24. juna. Tada je NOVICA TRIPKOVIĆ ubio tetka VEJSILA DELIĆA. SUAD i ja igrali smo "Jamb" u njegovoj kući...

RUKEJA: Mi ostali - IBRO, ELVIR, SENADA i ja smo bili kod amidže BEĆIRA. Sjedim pored vitrine. IBRO prilegao na kauč. ELVIR sipa gas u upaljač. Začuje se muški glas na ulici. Pogledam kroz prozor i vidim kako ide NOVICA TRIPKOVIĆ. Preplašimo se i svi skočimo s prvog sprata. SENADU sam sama bacila. Sve je bolje nego pasti TRIPKOVIĆU u ruke.

IBRO: Neizgodno skočim i slomim nogu. Ostanem ležati. Gledam RUKEJU i djecu kako bježe preko livade ka VEJSILOVOJ kući. TRIPKOVIĆ opali iz automatske puške nekoliko puta iznad njih. Pride meni, a ja mu kažem:

- Nemoj nas ubiti!

Nije me ni pogledao, već se zaputio za RUKEJOM i djecom.

RUKEJA: Trčimo preko livade i čujemo kako TRIPKOVIĆ viče "stoj". Mislila sam da je ubio IBRU i zapomažem. Utrčimo u VEJSILOVU kuću...

SULEJMAN: Gledam kroz prozor. TRIPKOVIĆ stoji ispred avlije i "jebe nam sjeme balijsko". Iziđe tetak VEJSIL.

- Kriješ je - reče mu TRIPKOVIĆ prilazeći. Mislio je na A1 na koju se nameračio i koja mu je stalno izmicala.

- Ne krijem. Nije kod mene - laže VEJSIL.

TRIPKOVIĆ dva puta opali u zrak iz pištolja. Komšija NEĐO KOVAČ iziđe na balkon sa "Tompsonom" (vrsta automatske puške) i prodere se:

- Nemoj pucati.

TRIPKOVIĆ uze bombu i nanišani na balkon na kom su NEĐO i njegova majka MILKA stajali.

- Bježi u kuću - urla.

MILKA uđe, a NEĐO odloži "Tompson". VEJSIL stoji i mota cigaretu. Nije je uspio zamotati do kraja...

- Ne mogu dva krsta zajedno - reče TRIPKOVIĆ, okrenu se i opali iz pištolja VEJSILU u sljepoočnicu. Pao je bez glasa. Sve ovo smo svi gledali sa prozora udaljenih najviše desetak metara. TRIPKOVIĆ je nakon ubojstva krenuo u grad. Čuli smo da je tog dana ubio još sedam ljudi.

SUAD: Uspaničimo se. Majka krene da nam vadi propusnice za iseljenje...

RUKEJA: Dođem u SUP.

- Koga sve imaš - pita me službenik.

- Muža, tri sina i kćerku - odgovorim.

- Kako to da nisu u KP domu?

Preplašim se i pobjegnem. Više nismo znali što da radimo. Braća KOVAČ nas prime u kuću. Smjeste nas u dvorišnu zgradu - nas trinaestero. Pomagali su i sa hranom, a ponekad smo svi skupa njima pomagali obrađivati obližnje polje. Zajedno s nama su bile HASNIJA DELIĆ, RAZA (majka) I JASNA SIRBUBALO (kćer) (obije ranjene u aprilu i otpuštene iz bolnice krajem juna), te još neke komšije kojim su kuće popaljene. Pored braće KOVAČ štitio nas je i BRANKO BLAGOJEVIĆ - nekoliko puta je znao tjerati pištoljem četničku bandu.

28. jula JASNA i ja odemo u Crveni krst i zatražimo propusnice. Dadu nam ih bez problema. Vraćajući se kući sretnemo ZDRAVKA MATOVIĆA.

- Šta ima - pita JASNU.

Iste večeri, oko 11 sati, upao je kod HASNIJE DELIĆ (u međuvremenu se vratila kući). Zajdno s njim je bio i MOMO IVANOVIĆ. Rekli su da traže ustaše, a zapravo su htjeli silovati JASNU. Mislili su da spava kod HASNIJE. Kad je nisu našli, odu kod SALEMA ČAUŠEVIĆA. Tamo su tražili novac. Stavljali su pištolj na glavu njegovoj nepokretnoj majci. Opljačkali su ga i otišli.

Foču smo napustili 13. augusta zahvaljujući dozvolama koje smo dobili od Crvenog krsta.